kaulų fragmentų. Be šių radinių, aptikta titnago nuoskala, verpstuko fragmentas, koklio su maureskos motyvu, dengto žalia glazūra, fragmentų, apsilydžiusio neskaidraus stiklo fragmentas, taip pat vinies fragmentas bei kitų smulkių metalo dirbinių. Horizonto apatinėje dalyje aptikta rudos molio masės buitinės keramikos fragmentų, keletas keramikos šukių, puoštų horizontaliomis linijomis – įrėžomis. Tarp jų žalios glazūros keramikos pakraštėlio fragmentas, puoštas vingiuota linija – įrėža. Šis horizontas datuotas XV a. II pusės (?) – XVI a. II pusės laikotarpiu. Pasiekus tirtame šurfe įžemį, išryškėjo jau minėto viršutinio horizonto įgilinimas – duobė, kurios dugne taip pat pasiektas gelsvos spalvos smėlio įžemis (2 pav.).

Atliekant tyrimus surasti ir inventorinti 322 radiniai, kurie perduoti Merkinės krašto muziejui.

V. Sladkevičiaus St. 1

In 2022, one 4 m^2 test pit was excavated at the site of the planned monument to Władysław Waza, which is planned to be built on V. Sladkevičiaus St (Fig. 2). 1. A 1,2–1.9 m thick cultural layer dating to the 15th–20th centuries was recorded. It was determined that the lower horizon of the cultural layer in test pit formed during the 15th–16th centuries. 322 15th–20th century finds were found and inventoried (Fig. 1). At a depth of 30–50 cm, a dark gray burn layer with clay and fragments of bricks was found. Several small field stones were found on its surface, which were above the detected fragments of the burnt wooden floor. A small fragment of a 30x15 cm stone foundation was found under the burnt floorboards. The detected horizon reflects a wooden building which was built in the first or second half of the 19th century, which existed in this part of the town square until the June 1941 bombing of the town.

PALANGA

Virgilijus Bračiulis

Tyrimai J. Simpsono gatvėje

2020 m. gruodžio – 2021 m. kovo mėnesiais atlikti archeologiniai tyrimai Palangoje, rekonstruojamoje J. Simpsono gatvėje. Rekonstrukcijos metu apie 770 m ilgio gatvės atkarpoje atlikti žvalgomieji tyrimai, o jos PR dalyje (1 pav.) – žvalgymai ir detalieji tyrimai (2 pav.), iš viso ištirtas 262 m^2 plotas, žvalgytas 38 m^2 plotas. Tirta vieta yra centrinėje Palangos miesto dalyje, Palangos miesto istorinės dalies (UK 12613) bei senojo miesto vietos (UK 17139) teritorijose. J. Simpsono gatvė yra tarp Vytauto gatvės R bei Meilės alėjos V. Pagal turimus istorinius bei archeologinius duomenis, J. Simpsono gatvės artimiausioje aplinkoje nėra priešistorinių objektų ar radimviečių, išskyrus tarp Rąžės upės ir Basanavičiaus gatvės lokalizuotą akmens amžiaus Palangos senovės gyvenvietę III (UK 17135). Dabartinės J. Simpsono gatvės R dalies ties Vytauto gatve raidos pradžia turėtų būti siejama su XVI a. Palangos miesto kūrimu. Čia abipus Vytauto gatvės buvo suformuoti sklypai, kurių išsidėstymas daugmaž turėtų atitikti ankstyviausią mums žinomą 1779–1781 m. Palangos dvaro inventoriaus planą. Šiuos istorinių laikų Palangos miesto gyvavimo metu suformuotus archeologinius sluoksnius bei radinius fiksavo Palangos Kurhauzo aplinkoje archeologinius tyrimus vykdę S. Aleksandravičius (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 350–351), R. Šmigelskas (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 354–357), R. Kraniauskas (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 294–296) bei D. Jazbutytė (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 347–349).

Visai kitokia situacija yra J. Simpsono gatvės V atkarpoje tarp Meilės bei grafų Tiške-

1 pav. 2020 m. detaliųjų tyrimų vieta iš ŠV. V. Bračiulio nuotr.

Fig. 1. 2020 excavation site, as seen from the NW.

2 pav. J. Simpsono gatvės tyrimų situacijos planas: 1 – detaliai ištirtos perkasos ir plotai; 2 – žvalgyta teritorija; 3 – ištirti šurfai. V. Bračiulio brėž.

Fig. 2. Situation plan of the investigation on J. Simpsono Street: 1 – excavated trenches and areas; 2 – surveyed area; 3 – excavated test pits.

vičių alėjų. Čia po paviršiniais XIX–XXI a. kultūriniais sluoksniais įvairiame gylyje (nuo 1,4 m iki 3,1 m) ankstesnių tyrimų metu po storu supustyto smėlio sluoksniu fiksuotas senasis dirvožemis be jokių antropologinės veiklos požymių. Šioje J. Simpsono gatvės atkarpoje labiau žinomas XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje grafo J. Tiškevičiaus kurtas bei vilomis užstatytas Palangos kurortas.

2020–2021 m. rekonstruojamoje J. Simpsono gatvėje žvalgomųjų tyrimų metu ištirta šešiolika 2x1 m dydžio šurfų. Gatvės atkarpoje nuo Vytauto gatvės iki grafų Tiškevičių alėjos tirtuose šurfuose 1–2 aptiktas XVI–XX a. kultūrinis sluoksnis. Iki 0,7–1,5 m gylio fiksuoti XIX–XX a. sluoksniai, smėlio supustymai. Po jais buvo XVI–XVII a. archeologinis sluoksnis, kuriame rasta molinės keptuvės, puodų, žiestų koklių šukių. Šurfuose, kastuose J. Simpsono gatvėje į V nuo grafų Tiškevičių alėjos (šurfai 3–16) po paviršiniais XIX–XX a. grunto sluoksniais fiksuoti stori eolinio smėlio sluoksniai. Po jais 1,4–2,1 m gylyje aptiktas užpustytas pirminis žemės paviršius, kurio storis yra nuo 3 iki 32 cm. Jame jokių archeologinių radinių bei kitokių buvusią ūkinę veiklą žyminčių objektų neaptikta. Taigi, atlikti žvalgomieji tyrimai patvirtino jau žinomus duomenis apie šios Palangos dalies istorinę ir urbanistinę raidą. XVI–XVII a. sluoksniai yra tikėtini arčiau Vytauto gatvės, o Palangos V dalyje po supustytu smėlio sluoksniu tėra užpustytas buvęs paviršius.

Remiantis žvalgomųjų tyrimų rezultatais, vėliau apie 41 m ilgio J. Simpsono gatvės atkar-

3 pav. 0,6–1,3 m gylyje plote 6 atidengti kultūrinių sluoksnių fragmentai iš PR. N. Brazdeikio nuotr.

Fig. 3. Cultural layer fragments unearthed at a depth of 0.6–1.3 m in area 6, as seen from the SE.

poje nuo Vytauto gatvės iki grafų Tiškevičių alėjos detaliaisiais tyrimais ištirtas 230 m² plotas bei žvalgytos kastos apie 42 m ilgio tranšėjos elektros kabeliams (bendrai žvalgyta apie 38 m²) (2 pav.). Žemė kasta iki 1 m gylio ir vietomis tepasiektas bei fiksuotas supustyto smėlio paviršius, t. y. kasti vien XIX–XX a. paviršiniai kultūriniai sluoksniai, archeologinių radinių neaptikta. Detaliųjų tyrimų metu tirti 8 plotai (1–8) bei dvi perkasos (1–2) (2 pav.). Jau pradėjus vykdyti detaliuosius tyrimus, nustatyta, kad centrinėje J. Simpsono gatvės dalyje yra giliai pakloti lietaus nuotekų vamzdžiai, o juos montuojant dėl nestabilaus smėlingo grunto iškastos plačios tranšėjos. Taigi centrinės tirtų plotų dalys jau XX a. II pusėje buvo perkastos žemiau įžemio, o archeologiniai sluoksniai sunaikinti. Tyrimų vietoje tik tirtų plotų pakraščiuose tebuvo likę XVI a. – XX a. pradžia datuojami kultūrinio sluoksnio bei supustyto smėlio horizontai (3 pav.). Šių tranšėjų nesunaikintose vietose fiksuota gana aiški sluoksnių sandara, kur paviršiuje iki 40–80 cm gylio yra neintensyvus XIX–XX a.

4 pav. Plotas 6 1,3–1,8 m gylyje iš PR. N. Brazdeikio nuotr.

Fig. 4. Area 6 at a depth of 1.3–1.8 m, as seen from the SE.

kultūrinis sluoksnis. Giliau išsiskiria supustyto smėlio sluoksnis su fragmentiškais pilko smėlio tarpsluoksniais ir XVII–XVIII a. datuojamais radiniais. Po užpustymais yra XVI–XVII a. sluoksnis – pirminis paviršius (4 pav.), kuris žemėja V kryptimi, t. y. sluoksnių sandara rodo, kad ties Vytauto gatve XVI–XVII a. yra buvusi terasa, žemėjanti grafų Tiškevičių alėjos kryptimi. Arčiau Vytauto gatvės tirtuose plotuose 1–4 pirminis XVI–XVII a. sluoksnis yra 60–100 cm gylyje, o plotuose 5–7 jis žemėja nuo 65 cm iki 1,5 m gylio, ties grafų Tiškevičių alėja (plotas 8) – 1,5–1,7 m gylyje. Įžemis –

5 pav. Ploto 1 ŠR sienelė 2,1 m gylyje su XVI–XVII a. ūkinės duobės vieta iš P. D. Balso nuotr.

Fig. 5. The site of the 16th–17th-century storage pit at a depth of 2.1 m in the NE wall of area 1, as seen from the S.

6 pav. XVII a. molinės taurelės dalis ir XVI–XVII a. molinis verpstukas. R. Bračiulienės nuotr.

Fig. 6. Part of a 17th-century clay drinking glass and a 16th–17th-century clay spindle whorl.

rupus rusvas smėlingas žvyras aptiktas 0,7–2,6 m gylyje. Bendras archeologinio sluoksnio storis nevienodas: nuo 10 cm iki 1,1 m plotuose 1–4, 20–60 cm plotuose 5–7 ir 40–90 cm plote 8. Tyrimų metu aptikti 6 objektai: XVI–XVII a. ūkinė duobė (5 pav.), XIX a. ūkinė dėžė, XVII a. krosnies pado liekanos ir 3 neaiškios paskirties XVIII–XIX a. duobės. Rasta 417 vienetų XVI–XIX a. datuojamų radinių: buitinės (6 pav.), statybinės keramikos, geležies ir stiklo dirbinių fragmentų, švininė plomba, identifikuoti XVI–XVII a. gyvenusio šuns kaulai.

Radiniai perduoti PaKM.

The Investigation on J. Simpsono Street

In 2020–2021, the archaeological investigation (Fig. 2) conducted on J. Simpsono Street, which is being reconstructed in Palanga (Fig. 1), determined that a 16th–17th-century archaeological layer exists in the E part of the street (between Vytauto Street and Grafų Tiškevičių Avenue) (Figs. 3, 5). It is covered by a 17th–18th-century horizon of Aeolian sand and a 19th–20th-century cultural layer. In the rest of the street (central – W parts) the original surface is under aeolian sand and is at a depth of roughly 1.4–2.1 m (Fig. 4), but no finds were discovered in it. The investigation yielded 417 16th–19th-century finds (Fig. 6).

Vytautas Juškaitis

Senojo Turgaus gatvė 6

2020 m. Palangos mieste, Senojo Turgaus g. 6, būsimos vandentiekio trasos vietoje, atlikti detalieji tyrimai (1 pav.). Pasirinktas toks tyrimų pobūdis, nes vandentiekio projektinis gylis apie 1,6 m, o iš ankstesnių (2019 m.) tyrimų buvo žinoma, kad šioje vietoje 80–95 cm gylyje yra išlikęs kultūrinis sluoksnis, datuojamas XVII a. – XVIII a. pradžia. Teritorijoje ištirta 10,7x1 m dydžio (10,7 m^2) ***perkasa.*** Tyrimų vietoje žemės paviršius beveik lygus, nežymus žemės paviršiaus nuolydis yra iš R į V. Po 10–15 cm storio asfaltu fiksuotas supiltinis 20–35 cm storio rusvo žvyro sluoksnis. Dalyje perkasos šis sluoksnis suardytas XX a. pabaigos perkasimų, perkasos V gale aptiktas vandentiekio trasos perkasimas, o centrinėje ir R perkasos dalyse fiksuoti šiluminės trasos ir elektros kabelių perkasimai. Tose vietose, kur nėra XX a. II pusės suardymų, 40–80 cm gylyje nuo dabartinio